

Пејтер Ханке

КРАТКО ПИСМО ЗА ДУГО РАСТАЈАЊЕ

Дубоко у ноћи светлост са улице није више досезала унутра, јер соба се налазила високо горе, на последњем спрату; куће су биле тамне пословне зграде; ни једне чистачице више по собама. Само је једанпут између зидова јарко блеснуло кад је авион са треперавим позиционим светлима пролетео прилично ниско. Позвао сам неколико хотела у Филадельфији, довољно скупих да би у њима могла да станује Јудита: Шератон, Ворвик, Аделфија, Хотел Нормандија. Тек тада ми је пало на памет да се можда налазила овде у хотелу, и позвао сам рецепцију. Становала је у хотелу Баркли, речено је, али је отпутовала пре два дана. Ништа није оставила за собом, није ништа ни заборавила: рачун је платила готовином.

Побеснео сам; онда ме је бес прошао, али ужас је био тако јак да су се предмети у соби такоређи разлетели као размахани крилима слепих мишева. Онда је прошла и та ужаснутост, и осетио сам повеће гађење што сам још увек био онај исти и што ми ништа није помагало. Наручих из кухиње тост и француско црно вино, и укључих сва светла у соби, светлост је била као на рекламним сликама хотелских соба. И у купатилу упалих светлост. Кад је келнер догурао колица са смешно поређаним тостом и боцом црног вина, упалио сам још и телевизор. Јео сам и пио и повремено бих, кад би у филму жена вриснула, или кад би дуже време завладала потпуна тишина, бацио поглед на телевизор. Једанпут, пошто сам опет дуго само слушао шумљење апарата, погледах у телевизор и

у позадини филмске слике угледах низ напуштених старих немачких грађанских кућа: у предњем плану, тако ублизу да му се видела само глава, пролазио је наједанпут монструм. С времена на време је мушкарац са куварском капом увек поново рекламирао готову вечеру од пет јела коју си једноставно могао да у целофанском паковању спустиш у кључалу воду и да је после неколико минута извадиш: мушкарац је и демонстрирао како се маказама одсеца врећа, а онда је пустио да јела пушећи се једно за другим у крупном плану падну на тањир од папира. Касније сам само још пио вино и на другом каналу гледао цртани филм у коме је мачка надувала балон од жвакаће гуме тако да се распукао, и уплашила се. Први пут сам тада видео да је у цртаном филму неко погинуо.

Онда пожелех да изађем. Оставио сам укључен телевизор и упаљену светлост и спустио се доле. Пошто је била недеља, бар није радио, те сам изашао. Улице Филадельфије биле су паралелне једна другој, укрштале су се увек под правим углом. Ишао сам право, онда сам скренуо у улицу Честнат, једну од главних, и наставио даље право. Све улице су биле тихе. У музичком клубу у једном подруму опет сам наишао на војника; премда се овде није точио алкохол, као да је био пијан. Наслоњен на зид, посматрао је оне који су плесали, а сви су били млади. Није више био у униформи, носио је кожну јакну у коју је заденуо и наочаре. Климнуо сам му главом, одмахнуо је, али као да ме није препознао. Са својим тамним напитком који се осећао на загорело, звао се *root-џиво*, сео сам за један сто, одакле нисам могао да не видим војника.

Музичари су се били повукли, сви сем певача. Он је сада узео челичну гитару и сео на једну хоклу испред микрофона. Почео је да пева, причајући повесет коју је сам доживео. Нико није више плесао, сви су стајали околу, слушали су га. Причао је о малоумној девојци коју је силовао фармер код кога је радила, и добила је дете. „И то дете био сам ја!“, рекао је певач, ударивши при том у гитару тако да је тон одјекивао док је он даље причао. „Породила се на бунару кад је ишла по воду, увила је дете у кецељу, и однела га кући; и растао сам као дете фармера и његове жене. И једнога дана сам прескачући ограду (I climbed up the Virginia fence, рекао је певач) остао да висим на жици. Тада је дотрчала малоумница, није могла ни да говори, и помогла је детету да сиђе са жице. А дете је рекло фармеровој жени: ‘Хеј, мама, зашто идиоткиња има тако меке шаке?’ А та идиоткиња је била моја мајка!“, заурлао је певач. Подигао је гитару, згуривши се, и почео да свира у дугим, дрхтавим акордима.

Војник се нагло померио, како је музика постала оштрија и нервознија. Подигао је руке, као да је хтео да се истегне. Али нешто је при том запињало, као да то нешто није могао да подигне изнад главе: шаке су биле стиснуте и подрхтавале су у грчу. Чврсто је склопио очи тако да су подрхтавале и очне јабучице. Опирући се нечему надмоћном, извијао је главу у страну, покушавајући, трзајући раменима, да удари себе у уво. Отворио је уста и зашкрвтао зубима. Сваки започети покрет је одмах био закочен исто тако jakim покретом у супротном смеру. Лице му се кривило, глава му се окретала, као да ће скочити и пасти на потиљак. И увек је поново војник покушавао да подигне тај терет; увек поново су руке успева-ле да се подигну изнад рамена, почеле су тамо да подрхтавају, да би онда, замлативши малко, пале натраг, задржале се тако последњом снагом, и као да је и то падање руку било војнику мучан посао. Онда је подигао колена, спустио на њега главу и отрљао о њега чело. Зној му се сливао низ дуге зулуфе, десни су му од пљувачке побелеле, и поред тога сам га посматрао с поштовањем и симпатијама. Његов занос није био неприродан нити подражавање, као у покретима других који су у међувремену опет плесали, изненадио је и њега самог, и као да није знао куда са њим. Војник није више могао да говори, чак ни да муца, и покушао је да се спасе гестовима као да је у њему умирала нека преисторијска неман. Онда се наједанпут смирио, и у шаци му се нашао нож. Неко ко га је посматрао одмах га је ударио у подлактицу, и нож је пао на тле. Само је неколицина видела када су војника извели напоље.

Вратио сам се у хотел; и још сам читао како је Зелени Хајнрих почео да црта посматрајући природу, а ипак је тражио у њој само нешто недоступно и тајанствено. Маштајући о расцепљеним пањевима врба и о сабластима у стењу, хтео је да надмаши природу, не би ли себе као посматрача учинио занимљивијим. Измишљао је чудесно нагрђене изразе лица на дрвећу и стенама, и уцртавао је у њих као стафаже необичне, одрпане подобе, јер је о себи знао тако мало, а унапред постојећа природа му, једноставно, још ништа није говорила. Тек му је један рођак који је дуго живео у природи скренуо пажњу да све дрвеће које црта изгледа слично и да ни једно дрво не делује стварно. „Те стене и каменови не могу никад тако да леже једни преко других а да се не сруше!“ Рођак му је чак дао задатак да нацрта његово имање, а пошто је говорио и као поседник, тражио је од Хајнриха да предмете једанпут погледа тачно. Сада су му оне најситније ствари, чак и црепови на крову, задавале много више посла. Мени паде опет на памет да сам и ја дуго имао само

поремећен однос према околини: ако је требало нешто да опишем, никад нисам знао како је то стварно изгледало, сетио бих се у најбољем случају неких необичности, а ако их није било, измишљао сам их. Тако су се у мојим описима увек појављивали огромни људи са црвеним младежима, који су говорили пискутаво. Већином су то били одбегли кажњеници, седели су сатима на киши на неком пању у шуми и причали у ветар своје животне повести. Богаље, слепце и малоумне сам одмах уочавао, али их никад нисам поближе описивао. За рушевине сам се интересовао више него за куће. Радо сам ишао на гробља и сваки пут пребројавао гробове самоубица уз гробљански зид. Дуго сам могао да будем са неким, а да га онда, кад би он изашао и опет се вратио, не препознам; у најбољем случају сам још знао да је имао бубуљицу или да је говорећи шушкао. Само су ми настраности и лоше навике привлачиле други поглед, иначе већ после првог погледа нисам гледао ни у шта и морао сам да измишљам ако сам о томе хтео да приповедам; и зато што у машини још нисам знао ништа, свему сам лажно придодавао та посебна обележја, као на некој потерници. Та посебна обележја замењивала су онда комплетне пределе, међусобне односе и судбине. Тек кад сам упознао Јудиту, са којом сам први пут почео нешто да доживљавам, стекао сам поглед за своје окружење, а да није више био само зао. Престао сам да обраћам пажњу на нечија обележја, и почео сам да бивам стрпљив.

Заспао сам а да нисам искључио светлост, па ми је у сну сијало сунце у лице. У једном тренутку сам стајао на некој раскрсници и чекао; поред мене се зауставо аутомобил, па сам се одмах нагнуо над њим и померио шаком брисач на ветробрану. Жена на седишту поред возача се кроз прозор испуржила напоље и вратила брисач на почетно место. Притом је показала према небу и запазио сам да сија сунце. Насмејао сам се, а и шофер, *Француз*, најсмејао се мени, па ипак, као да је то био страشان сан, пробудио сам се, и то очврслог уда, али не у ерекцији, и искључио сам светлост. Пред јутро је неко затапшао снажно шакама, повикао сам: „Да!“ и скочио из кревета. Притом је испред прозора само залепршао голуб.

(одломак)

С немачког превео
Жарко Радаковић

Роман *Крајко писмо за дуго распадање* објавиће ускоро београдски издавач Лагуна.